

*Congres Wikken en wegen Archeologie van nationaal belang
26 mei 2010, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
Samenvatting bijdrage Heleen van Londen*

Kader of draagvlak: waar gaat het om?

In mijn lezing zal ik een universitair perspectief geven op de thematiek. De vraag wat archeologie van nationaal belang is, lijkt op het eerste gezicht niet moeilijk te beantwoorden. Het gaat om *archeologische terreinen waarvan het publiek belang zo groot is dat de zorg ervoor (bescherming) op nationaal niveau geborgd dient te worden*. In deze zin wordt het nationaal niveau geïnterpreteerd als bestuursniveau. Iedere andere invulling van nationaal belang leidt tot discussies over nationale identiteit, waarbij in de regel het verleden een grabbelton wordt voor de onderbouwing van het gewenste beeld dat gebruikt wordt in het heden. Zo komt men (on)gewild in de Canondiscussie terecht over representativiteit van ons collectieve verleden. Als niet de nationale identiteit het kader wordt voor waardering en selectie van terreinen welke kaders of criteria worden er dan gebruikt?

Een onontdekte vindplaats onder een willekeurig weiland heeft geen status, want we weten immers van het bestaan niet. Pas nadat via onderzoek kennis is verkregen wordt het archeologische terrein opgeladen met betekenis, meestal door experts. Dit is kennisvalorisatie. Kennelijk is het zo dat in het proces van kennisvalorisatie het kaf van het koren gescheiden wordt. Het proces waarlangs dit gebeurt lijkt een bottum-up benadering te zijn, dus vanuit de empirie. Dit is zowat het tegenovergestelde van de analogie van de Canon. De criteria en kaders in het proces van kennisvalorisatie zijn ongetwijfeld divers en gelaagd, maar niet transparant, en kunnen daardoor leiden tot discussies over draagvlak. In mijn ogen schetst dit onze huidige praktijk.

Men kan concluderen dat archeologisch onderzoek de bron vormt voor kennis die leidt tot de toekenning van nationale status. In dat geval zou er een relatie moeten zijn tussen de grote onderzoeksinvesteringen en de toekenning van nationale status. Nederland staat in het buitenland bekend om zijn langlopende regionale onderzoeksprojecten. Deze traditie wordt overigens nu sterk ondermijnd door de commerciële archeologie. Ik zal voorbeelden van langlopend onderzoek in de Maasdelta en de delta van het Oer-IJ geven om mijn stelling te onderbouwen. Deze luidt:

De relatie tussen enerzijds jarenlange regionale onderzoeksinvesteringen vanuit de universiteiten en anderzijds de toekenning van status van terreinen van nationaal belang

is schimmig, maar dit lijkt anders te zijn voor het onderzoek dat indertijd uitgevoerd is door de ROB. De valorisatie van kennis tot nationaal belang lijkt institutioneel georganiseerd geweest te zijn, maar vanwege de stelselwijziging werkt deze praktijk niet meer.